Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXVIII. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 14, 1908, at the post-office of Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PETEK, 27. DECEMBRA (DEC. 27), 1935 Subscription $6.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 252

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918

KAMPANJA ZA ZDRUŽENJE RUDARJEV V ILL.

Lewis nastavil več levičarskih organizatorjev

PREDSODKI SE RAHLJAJO

Springfield, Ill. — Boj med rudarskima organizacijama United Mine Workers in Progressive Mine Workers, ki je nastala pred nekaj leti radi revolte proti Lewisovemu vodstvu, se je zadnje čase v Illinoisu pričel obračati v drugo smer. V neki meri se je pričel celo na glavo postavljati.

Na glavo se je pričel postavljati s tem, da je med resnično progresivnimi elementi v Progresivni rudarski uniji nastalo gibanje za ponovno združitev vseh rudarjev pod praporom stare rudarske unije. Pred petimi leti so prav ti elementi najbolj rebelirali proti Lewisovemu vodstvu, katerega so dolžili raznih neetičnih dejanj in diktature ter odgovornosti za polom unije, ki je po ponesrečeni splošni stavki leta 1927 izginila skoraj po vseh okrožjih mehkega premoga. Organizacija se je vzdržala le še v Illinoisu.

In ko se je pred nekako petimi leti Lewis hotel polastiti še organizacije 12. distrikta s suspendiranjem avtonomije in z nastavo svojih "provizoričnih uradnikov", je naletel na veliko revolto, ki je končno rezultirala v organiziranju nove Progresivne unije. Ustanovitelji so upali, da se bo novo gibanje razširilo tudi na druge premogovne države, ki so bile do velike in spektakularne Lewisove kampanje po sprejetju NRA brez vsake organizacije. Vsled tega je nova unija dobila veliko prijateljev in simpatikov med vsem progresivnim elementom; še celo med konservativnimi unijskimi voditelji je imela pristaše.

Toda nova unija je kmalu naletela na velike zapreke. Na eni strani je Lewis, ki je imel na svoji strani tudi največjo premogovno družbo v Illinoisu, Peabody Coal Co., pritiskal nanjo z vsemi silami. V bratomornem boju, ki je sledil, je bilo ubitih 18 rudarjev, skoraj sami člani PMA.

Na drugi strani pa se je kmalu pokazalo, da vodstvo nove unije ni le kos svoji nalogi, marveč tudi, da je prav tako konservativno ko Lewisovo tedanjih dni. Gerryja Allarda, urednika glasila nove unije, kateri je dal listu proletarsko dušo, je glavni odbor odstavil, ker je zagovarjal drugačne smernice. V resnici je bil Allard odstavljen radi svoje razredne zavednosti, s katero je v glasilu navduševal člane. Iz istih razlogov je bila "očiščena" tudi ženska organizacija.

Desno krilo je triumfiralo in dobilo popolno kontrolo nad organizacijo. Izkoristilo je veliko lojalnost članov in zatrlo vso opozicijo, kar se glasila tiče. Tega zadnja leta urejuje Edwin Bowen, človek markantnih nesoglasij, velik demagog in napol — fašist. "Progressive Miner", glasilo unije, je ena najbolj čudnih mešanic na polju delavskega žurnalizma. V eni koloni se blesti radikalizem, v drugi burbonizem; na eni strani je propaganda proti fašizmu, na drugi je pristno fašistični material, včasi pa oboje v istem članku ali spisu. Dosledno je le proti stari rudarski uniji in Lewisovemu vodstvu.

In s to intelektualno godlo "vzgaja" vodstvo unije njene člane. Poleg velike intelektualne blodnje, ki na preprostega čitatelja slično učinkuje kakor

(Dalje na 3. strani.)

Silen božični potres na Kitajskem

Domnevajo, da je na tisoče mrtvih

Šanghaj, 26. dec.—Iz Čengtuja, provinca Szečvan, prihaja zakasnela vest o silnem potresu, ki je 18. t. m. razdejal cele pokrajine. Število mrtvih še ni znano, domnevajo pa, da znaša stotine, ako ne tisoče. Oddaljenost in slabe zveze s prizadetim krajem so krive, da obseg katastrofe še ni znan.

Provinca Szečvan je precej hribovita in njene rodovitne doline so gosto naseljene; povprečno prebiva 300 ljudi na vsaki štirijaški milji prostora. Kolikor je doslej znano, je primitivno kitajsko ljudstvo Lolo, katero biva na gorskih slemenih, najbolj prizadeto. Potres je razklal neko goro in razvaline so pokopale čez sto družin.

Burbonski napad na šole v Indiani

Reakcija v kampanji proti "radikalcem"

Indianapolis, Ind. — Reakcionarni člani državne zbornice so skovali več zakonskih načrtov, ki določajo ustavitev državne podpore osnovnim in višjim šolam, v katerih poučujejo "radikalni" učitelji in profesorji. Vse take šole, ki so sedaj proste davka, naj se obdavči, prepove širjenje radikalne propagande in vse učitelje in profesorje se mora prisiliti, da polože prisego lojalnosti.

Slična zakonodaja je bila predložena v michiganski in nekaterih drugih državnih zbornicah. Dalje so bili predloženi načrti, ki določajo registriranje nedržavljanov, prepovedujejo sklicevanje komunističnih shodov in odvzetje pravice do glasovnice manjšinskim strankam.

Unija za ameriške civilne svobodščine in razne delavske organizacije so že opozorile javnost pred nevarnostjo sprejetja zakonskih načrtov, ki jih sponsorira reakcija v raznih državah ameriške Unije.

Hearst našel "rdečkarje" med bogatimi dijaki

Williamstown, Mass.—Hearstovo časopisje je ugotovilo zvezo med bogatimi študenti, ki pohajajo kolegij Williamson, in moskovskim zlatom. To časopisje je že prej odkrilo nevarne "boljševike" na drugih ameriških učiliščih, toda profesorji na kolegiju Williamson, ki se prištevajo k aristokraciji, se čudijo Hearstovi iznajdljivosti, ker je našel nevarne prekucuhe proti obstoječemu ekonomskemu redu med njimi. Nič manj se ne čudijo dijaki, ki so povečini sinovi imovitih staršev, ko so bili obdolženi tesnih zvez s Sovjetsko unijo. Hearstovega tiska se je polastila histerija, ker so dijaki protestirali proti kazanju filma časopisnega magnata "Metrotone News" v lokalnih gledališčih, ker vsebuje vojno propagando.

Podporna organizacija izgubila direktorja prosvete

New York.—Workmen's Circle, podporna organizacija židovskega delavstva, je izgubila prosvetnega direktorja Philipa Geliebterja, ki je umrl zadnje dni. Pokojni Geliebter se je udejstvoval tudi v židovskem socialističnem gibanju. Naslednika mu bo izbral glavni odbor. Workmen's Circle ima posebni prosvetni department in potroši okrog $30,000 na leto za prosvetno delo.

NOVI ATENTATI IN NAPETOSTI NA KITAJSKEM

Železniški podminister umorjen v Šanghaju

SPOPADI NA MONGOLSKI MEJI

Šanghaj, 26. dec.—Dva kitajska študenta sta sinoči ustrelila kitajskega železniškega podministra Tanga Ju-jena, ki je bil prijatelj japonskih militaristov. Atentat je bil izvršen v francoski naselbini v Šanghaju. Ta čin je izzval silno razburjenost v kitajskih in japonskih krogih. Japonsko poslaništvo je izjavilo, da je to notranja kitajska zadeva, vendar je obžalovalo umor, ki lahko izzove resne posledice. Kitajski vojaški oblastniki so takoj razglasili obsedno stanje v Šanghaju, Nankingu in Hankovu, kjer so protijaponske demonstracije kitajskega dijaštva in drugih elementov največje.

Tokio, 26. dec. — Japonska uradna vest omenja oborožene spopade med japonsko-mandžukujskimi in mongolskimi četami na meji Mandžukuja (kitajske Mandžurije) in zunanje Mongolije. Vest se glasi, da so Mongolci nepostavno invadirali mandžukujski teritorij in japonsko-mandžukujske čete so jih pognale nazaj. Eden Mandžukujec je bil ubit in trije Japonci ranjeni. Drugi spopad se je pripetil na meji pri naselbini Borndelse.

(Istočasno poročilo iz Moskve se glasi, da je okrog 300 Japoncev in Mandžukujcev v trukih s strojnicami invadiralo zunanjo Mongolijo in prodrlo osem milj daleč na mongolsko ozemlje. Vlada zunanje Mongolije je poslala protest in zahtevo za odškodnino v Tokio, toda japonski oblastniki se norčujejo iz te zahteve in pravijo, da se bodo vpadi v Mongolijo ponovili, če se bo Mongolija še nadalje "zapirala pred Japonci.")

Oster mraz pod ničlo na božični praznik

Chicago.—Čikažani in ostali prebivalci v srednjem in severnem Illinoisu so imeli na božični dan nepričakovan sneženi vihar, katerega je vremenski urad pozabil napovedati. Obenem je temperatura padla pod ničlo potem, ko je prejšnjih 12 ur skakala gor in dol kakor se je že obračal veter. Mrzli val s temperaturo okrog ničle in pod ničlo je zadnje dni pokril vso gornjo polovico Združenih držav do Texasa na zapadu in Tennesseeja na vzhodu. V Minnesoti in Severni Dakoti je bilo čez 20 pod ničlo.

150 mrtvih v krvavih izgredih v Venezueli

Port of Spain, Trinidad, 26. dec.—Po vesteh iz Carcasa je bilo zadnje dni tamkaj in v drugih mestih republike Venezuele okrog 150 oseb ubitih v krvavih izgredih med revolucionarji in pristaši začasne vlade. Revolucionarni izbruh v Venezueli je prišel takoj po smrti predsednika-diktatorja Gomeza.

Velika železniška nesreča v Nemčiji

Berlin, 26. dec. — Ekspresni vlak, ki vozi iz Berlina v Švico, je zvečer pred božičem v Gross Heringenu trčil v lokalni vlak na postaji in ga prevrnil. Včeraj so iz razvalin lokalnega vlaka potegnili 36 mrličev. Poleg tega je bilo 20 potnikov težko in 50 lahko ranjenih.

Domače vesti

Novi grobovi v Penni

Claridge, Pa. — V greensburški bolnišnici je umrl John Avsec, doma iz Dolža pri Stopičih na Dolenjskem. Bil je član društva št. 7 SNPJ in tu zapušča ženo, šest sinov in pet hčera. — V isti bolnišnici je 21. t. m. umrl Anton Jerina, star naseljenec in znani trgovec z mešanim blagom, ki je bil član in dolgoletni blagajnik društva JSKJ.

Nov grob v starem kraju

Forest City, Pa. — Jack Žnidaršič, član društva 124 SNPJ, je prejel žalostno vest, da je v Dolenji vasi pri Cerknici umrl njegov oče v starosti 82 let. V Združenih državah zapušča dva sinova in hčer, v Kanadi enega sina in v starem kraju enega poleg štirih hčera.

Clevelandske vesti

Cleveland. — Zadnje dni je umrla Mary Potočnik, roj. Šubic, stara 72 let in doma iz Gorenje vasi nad Škofjo Loko. V Ameriki je bila 30 let in tu zapušča moža, sina in dve hčeri. — Trgovec Jos. Meden je bil zadnjo soboto zjutraj obstreljen na obeh nogah od dveh neznancev, ki sta ga napadla pred njegovo prodajalnico. — V Conneautu, O., je umrl Aleksander Kaval, star 54 let in doma iz Valavja na Hrvaškem. Bil je član SNPJ.

Vesti iz Minnesote

Ely, Minn. — V odbor Slov. narodnega doma za prihodnje leto so bili izvoljeni: Joseph Mavetz, predsednik, Mary Gradišar, podpredsednica, Anton Poljanc, tajnik, John Otrin, blagajnik; John Jurešič, predsednik nadzornega odbora, Mike Cerkovnik, prvi nadzornik in Mary Zgonc, druga nadzornica. Odbor čitalnice: Martin Pečarič, predsednik, Mary Sajevic, tajnica in John Mehle, knjižničar. — Eliški rojaki se opozarjajo, da je nevarno voziti se v avtih na ribolov. Zadnje dni sta z avtom vred utonila dva moža, ko se je pod avtom udrl led. — V Soudanu je umrla Barbara Plantan, roj. Bajuk, stara 54 let. Tam zapušča mater, devet otrok, dva brata in dve sestri.

Nov grob v Calumetu

Calumet, Mich. — Zadnje dni je umrla Agnes Kuzma, stara 26 let in rojena tu. Zapušča starše, šest bratov in tri sestre v Raymboultownu.

Vesti iz Južne Amerike

Buenos Aires, Arg. — Tukajšnji Slovenci si ustanavljajo gospodarsko zadrugo. — Poročili so se: Alojzij Novak iz Kostanjevice in Marija Golja iz Gorjanskega, Franc Razložnik iz Velike Loke na Dolenjskem in Marija Uršič iz Bukovice na Goriškem. — Iz stare domovine so prišli: Ivan Kerševan iz Rihemberga, Jožefa Skočir iz Volarij in Suzana Mljač iz Trsta.

Za amendment delavskih pravic

Baltimore.—Tukaj se je vršil delavski shod v interesu gibanja za sprejetje amendmenta delavskih pravic. Govorniki so bili Harry W. Laidler, direktor Lige za industrijsko demokracijo, Francis J. Gorman, podpredsednik tekstilne unije, in Charles W. Irwin od Amalgamated Clothing Workers unije. Gorman je urgiral tudi ustanovitev delavske stranke. Osnutek bo v kongresu ponovno predložil kongresnik Vito Marçantonio iz New Yorka.

33 žrtev razrednega boja

New York.—Razredni boj je letos zahteval življenje 33 delavcev, ki so padli v raznih stavkah. Izjema je J. A. Shoemaker, ki je bil ubit po ugrabiteljih v Tampi, Fla.

PROTESTI PRISILILI OBLASTI V TAMPI K AKCIJI

Ugrabitev in bičanje treh delavcev pred veleporoto

FORMIRANJE ODBORA ZA PRAVICE

Tampa, Fla. — Pod pritiskom protestov in velikega ogorčenja v delavskih, liberalnih in cerkvenih krogih proti ugrabitvi in bestialnemu bičanju treh socialistov, od katerih je eden, Joseph A. Shoemaker, umrl, so se končno zganile tudi tukajšnje oblasti in odredile preiskavo tega barbarskega incidenta po okrajni veleporoti.

Protestnemu gibanju so se pridružile tukaj tudi vse verske sekte. Prošlo nedeljo so vsi duhovni in pridigarji razglasili dan "javnega žalovanja" in s prižnic obsojali ves tukajšnji politični sistem, ki je odgovoren za ta zločin. Neki duhovnik je rekel, da ta ugrabitev in umor Shoemakerja vodi "do samega sedeža justice in policijske administracije."

Šest policajev, ki so brez postavnega dovoljenja udrli v stanovanje tajnika krajevne vozniške unije, kjer se je vršil sestanek za trajno ustanovitev gibanja pod imenom moderni demokrati in kjer so aretirali ugrabljence v svrho "preiskave", je bilo suspendiranih iz službe.

Iz gasilske službe je bil suspendiran tudi J. A. McCaskill, ki je bil tudi med aretiranimi, toda vsa znamenja kažejo, da je bil policijski in politični agent-provokater, orodje višjih. Tudi on je bil namreč "pristaš" modernih demokratov, nove stranke, ki je pri zadnjih mestnih volitvah nastopila proti politični mašini, in organizacije brezposelnih.

Oni dan, ko je bila pozvana okrajna veleporota k zasedanju, so vse igralnice misteriozno zaprle vrata. Igralski raketirji imajo namreč važno besedo pri mestni vladi in sumi se, da so ti interesi sodelovali pri skovanju načrta za ugrabitev delavskih agitatorjev.

Iz privatne preiskave je razvidno, da sta bila vsaj dva javna uradnika (policaja) med ugrabitelji.

Zahtevi za premestitev konvencije Ameriške delavske federacije se je pridružila tudi Zveza za napredek zamorskega ljudstva, ki je v tem smislu brzojavila Greenu. Deloma je to storila kot protest proti umoru Shoemakerja in deloma kot protest proti linčanju zamorcev v Floridi in diskriminacijam proti zamorskim delegatom v slučaju, če konvencija ni premeščena.

Popolnoma drugačnega mnenja kot Green je predsednik državne delavske federacije, ki je na Greenovo urgenco, naj v imenu obeh federacij, splošne in državne, protestira proti barbarskemu incidentu in zahteva strogo preiskavo, odgovoril, "da prizadeti niso bili unionisti," vsled česar ne vidi potrebe izpolniti Greenovih navodil. Predsednik državne delavske federacije ima namreč — politično službo.

Če bi tukajšnje oblasti ne bile poplavljene s protesti in če bi v New Yorku ne bil organiziran Odbor za obrambo civilnih pravic v Tampi, bi se najbrž ne bile zganile. Toda veliko ogorčenje v delavskih in liberalnih krogih širom dežele jih je prisililo, da so odredile preiskavo. To se je zgodilo le nekaj dni potem, ko je državni tožilec rekel Davidu Lesserju, predsedniku American Workers Alliance (zveze brezposelnih), "da okraj nima denarja za posebno preiskavo."

Abesinska ofenziva na severni fronti

Italijani ustrelili tri domačinske vohune v hrbet

Pariz, 26. dec.—Jutrišnja debata v francoski zbornici o mirovnem načrtu za končanje Mussolinijeve vojne v Abesiniji je problematična. Načrt ne obstoji več, ker sta ga Velika Britanija in Liga narodov zavrgli, toda jeza levičarskih elementov napram Lavalu, ki je pomagal skovati omenjeni načrt, se še ni polegla. Medtem pa rogovilijo fašistični elementi v Franciji, katerim ni sklep vlade in parlamenta, da se morajo razorožiti, zavezal jezika. Fašistične organizacije so danes informirale Lavala, da bodo napele vse svoje sile, da preprečijo vsak korak, ki bi vodil do vojne z Italijo.

Addis Ababa, 26. dec.—Abesinske čete so včeraj razvile veliko ofenzivo na severni fronti. V besnem bojevanju je padlo čez 5000 mož na obeh straneh. Italijanska linija je bila v več krajih zdrobljena pod težkimi udarci abesinske armade.

Abesinski napadi so bili najhujši na desnem in levem krilu, kar znači, da bi abesinski poveljniki radi prisilili Italijane na umik v centru fronte, v okolici Makale.

Asmara, Eritreja, 26. dec.—Italijansko vojno sodišče v Asmari je obsodilo tri eritrejske domačine na smrt z ustrelitvijo v hrbet zaradi špionaže v prid Abesiniji; devet drugih domačinov je bilo obsojenih v zapor od enega do 16 let.

Glede abesinske ofenzive se glasi italijansko poročilo, da so bili vsi abesinski napadi odbiti z velikimi izgubami za napadalce.

Nove politične homatije v Jugoslaviji

Dva ministra podala ostavko zaradi sankcij

New York.—Poročevalci newyorških listov javljajo iz Belgrada o novi krizi Stojadinovičeve vlade. Dva ministra sta odstopila zaradi sitnosti in sporov, ki izvirajo iz ekonomskih sankcij proti Italiji. Stojadinović pa le vztraja na svojem stališču.

Sodnik Lindsey dobil zadoščenje

Denver, Colo.—Sodnik Ben B. Lindsey, ki je bil leta 1929 v tej državi diskvalificiran za prakticiranje odvetniškega poklica radi svojega odprtega sovraštva do klanovcev, je zdaj dobil zadoščenje. Vrnjena mu je bila odvetniška pravica v tej državi. On se je proslavil kot načelnik družinskega sodišča in kot zagovornik "poskusnega zakona." Slednje so klanovci izrabili in ga tirali iz države. Od takrat se nahaja v Los Angelesu, kjer je bil izvoljen za sodnika. In čeprav se ne namerava vrniti v Colorado, je ta zmaga nad klanovsko netoleranco v veliko zadoščenje njemu in njegovim prijateljem.

Obdolžitev Normana Thomasa, da tukajšnje oblasti kontrolirajo klanovci, je potrdilo več tukajšnjih meščanov.

V Odboru za obrambo civilnih pravic v Tampi z naslovom 112 E. 19 St., New York City, sodelujejo razne delavske in liberalne organizacije, med njimi tudi krojaške unije. Odbor apelira za prispevke, ki se naj pošiljajo na Committee for the Defense of Civil Rights in Tampa na gornji naslov.

RUSKI DELAVCI V AKCIJI ZA ZVIŠANJE PRODUKCIJE

Gibanje za nov produkcijski sistem zajelo vse industrije

DRUGAČNO "PRIGANJAŠTVO"

Moskva. — (FP) — Vse sovjetske industrije je zajelo novo, tako zvano "stahanovsko gibanje" za zvišanje produkcije. Zrcali se v kongresih, ki se vrše v vseh industrijskih krajih in na katerih razpravljajo o novem produkcijskem sistemu, kateremu je dal pobudo eksperiment nekega sovjetskega rudarja po imenu Stahanov.

Zakrknjeni kritiki sovjetskega režima bodo to gibanje za povečanje produkcije sigurno krstili za "komunistično priganjaštvo", čeprav se fundamentalno razlikuje od kapitalističnega priganjaštva. Prvič se razlikuje v tem, da je v Rusiji delavstvo tisti faktor, ki se ogreva za zvišanje produkcije in narekuje njen tempo v interesu splošnosti. V kapitalističnih deželah so kapitalisti tisti faktor, ki daje pobudo priganjaštvu v svojem lastnem interesu.

Drugič se razlikuje v tem, da čim večja je produkcija v sovjetski Rusiji, toliko večji je zaslužek in toliko višji je življenjski standard. "Pod Stahanovim sistemom je čezurno delo prepovedano; zvišanje produkcije mora biti izvršeno edino z boljšo organizacijo dela," zaključujejo kongresi tega gibanja. Komunistična stranka pa dostavlja: "Zvišanje produktivnosti ne sme priti na račun trganja akordnih plač."

To gibanje je naraven in tudi logičen pojav v sovjetskih industrijah. Pokazuje tehnično dozorevanje ruskega delavstva. S pričetkom velike in smotrene industrializacije ob inavguraciji načrtnega gospodarstva je bila vlada prisiljena rekrutirati delavce najprej za gradnjo novih industrij in potem za obratovanje istih med podeželskim prebivalstvom, ki večinoma ni poznalo niti modernega pluga. Zaeno s tem se je vrgla tudi na polje tehnične izobrazbe in ustanovila tisoče šol in industrijskih tečajev.

Da je bila vpričo teh razmer produkcija slabo organizirana, se razume. Iz surovega delavskega materiala pač ni mogoče čez noč ustvariti izvežbanih in napol izvežbanih delavcev. Kvalificirane moči in strokovnjake je prva leta petletnega gospodarskega načrta rekrutirala v kapitalističnih deželah, v Evropi in Ameriki. Ti strokovnjaki so bili večinoma učitelji, ki so zavzemali odgovorna mesta v sovjetski produkciji.

Mnogo teh strokovnjakov in kvalificiranih zunanjih delavcev je zmajevalo z glavami, ko so bili priča obratovanju dragih in kompliciranih strojev po neizvežbanih močeh. Kritiki so napovedovali polom petletke in nekateri celo bankrotiranje dežele. Toda sovjetska vlada je vztrajala; prav tako tudi rusko delavstvo, ki je v novih tovarnah in kompliciranih strojih videlo lepšo bodočnost ter se učilo, trpelo in — sanjalo.

Tako zvano Stahanovo gibanje za zvišanje produkcije je neizpodbito znamenje, da je Rusija prebolela industrijske porodne bolečine. Obenem je tudi znamenje tehničnega dozorevanja ruskega delavstva, ki se je pričelo silno zanimati za vprašanje boljše organizacije pri produkciji, to je kako čim več producirati v najkrajšem času in izboljšati kvaliteto.

(Dalje na 3. strani.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za štirt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (Nov. 30, 1935), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Kaj je v Mehiki?

Čudno, prečudno se položaj suče v Mehiki.

Elias Plutarco Calles, bivši predsednik in največji zaščitnik revolucionarne Mehike, katerega je katoliška propaganda v Združenih državah krstila z modernim Neronom in največjim boljševikom za Leninom, je danes skoro — politični izgnanec. Ko se je pred nekaj dnevi vrnil domov iz Californije, ga je sprejela velika vojaška četa kot nevarnega zarotnika in obkolila njegovo stanovanje.

Nacionalna revolucionarna stranka v Mehiki, vladajoča stranka, katero je Calles sam ustanovil, ga je zdaj izključila iz svoje srede; takisto so bili izključeni iz stranke vsi njegovi vplivnejši prijatelji in politični pristaši ter odstavljeni iz javnih služb. Mehiški senat je odvzel mandate peterim Callesovim senatorjem.

Mehiške delavske in farmarske organizacije demonstrirajo proti Callesu in groze z generalno stavko, če ne bo Calles takoj vržen v zapor kot "zarotnik proti državi". Pri teh demonstracijah pa niso udeležene vse delavske organizacije v Mehiki, pač pa — kolikor je posneti iz poročil — le radikalne, komunistične in napol komunistične; unije Mehiške delavske federacije, kolikor ta še živi, so naklonjene Callesu in Luis Morones, predsednik te federacije, je Callesov prijatelj in nahaja se z njim vred pod policijskim nadzorstvom.

Čemu to sovražno gibanje mehiških radikalcev proti Callesu in zakaj vlada predsednika Cardenasa podpira to gibanje?

Vlada dolži Callesa — in z vlado soglašajo radikalni delavci in farmski težaki — da je v zvezi s kapitalisti v Združenih državah, posebno s petrolejskimi kapitalisti, in da je zadnje čase začel snovati fašistično akcijo v Mehiki. Koliko je na tem resnice, mi ne vemo. Če je to resnica, tedaj so bili ostri ukrepi proti njemu in njegovim pristašem upravičeni.

Nasprotno pa Calles zanika vse obdolžitve in trdi, da Mehika pod Cardenasovim slabotnim in popustljivim režimom drvi v komunizem in kaos. Nimamo pojma, kakšen mora biti ta mehiški "komunizem" — kakor ne vemo, koliko je socializma v mehiški "socialistični šolski izobrazbi" — in koliko je pri tem druge propagande, ki nosi komunistični pečat. Kadar imaš opraviti z Mehiko, moraš vsako stvar dvakrat, trikrat obrniti predno se spoznaš, kaj je kaj.

Konfuzija, ki je zavladala v Mehiki s Callesovim slučajem, ne bo tako kmalu razčiščena. Znano je, da je bil Calles največji sovražnik katoliške hierarhije v Mehiki, saj on je bil prvi, ki je začel izvajati novo ustavo proti cerkvi. To je izzvalo dve večji kontrarevoluciji in vse polno lokalnih revolt. Resnica je, da je Calles strogo nastopal proti katolicizmu, veliko strožje kakor njegovi nasledniki. Ni pa bil tako strog napram izkoriščanju mehiških delavcev po ameriških kapitalistih. Calles je predvsem ateist, ni pa izrazito orientiran v ekonomskih in socialnih stvareh.

Vzlic temu — da ni Calles nikoli bil radikalen v ekonomskih in socialnih vprašanjih — so ga glavarji katoliške hierarhije v Mehiki in Združenih državah razbobnali za "krvoločnega boljševika". Zdaj pa vidimo, da oni, ki hočejo biti nekakšni mehiški boljševiki, razglašajo Callesa za — fašista. Calles sam pravi, da je proti mehiškemu komunizmu, kajti komunistične ideje po njegovem mnenju niso prilagodljive za mehiške razmere. Vprašanje je, kaj Calles smatra z besedama "komunistične ideje". Še večje vprašanje je — kaj je prav za prav Calles.

Nesrečna Mehika je že 25 let v neprestanem revolucionarnem vrenju, odkar je bil strmoglavljen diktator Diaz. V tem času se je iz tega revolucionarnega vrenja izluščila cela vrsta režimov, ki so bili vsi "revolucionarni", končno pa ni bilo vse skupaj nič. Edina izjema je bil Callesov režim, ki je bil med vsemi najbolj konstruktiven in odločen, čeprav pomanjkljiv v socialnem pogledu. Calles je bil prvi, ki je krepko obračunal z največjim tlačiteljem mehiškega ljudstva — katoliško hierarhijo. Poznejši režimi poskušajo posnemati Callesa v tem, ali opaža se kolebanje in popuščanje. Razmere peonov (težakov na farmah) so se prilično izboljšale, ne pa tako razmere industrijskih delavcev.

Ameriški in angleški kapitalisti imajo še vedno glavno besedo v Mehiki. In to je največja nesreča mehiškega ljudstva.

Glasovi iz naselbin

Jednota in njeno članstvo

Sharon, Pa.—Nikomur ne bo škodovalo, če se še enkrat oglasim pred nastopom novega leta in če sporočim javnosti nekaj iz mojih izkušenj, vtisov in mnenj o tem in onem. Torej poslušajte!

Mladinska konferenca, ki se je vršila v Chicagu 2. nov. t. l., je vzdignila precej prahu in prerekanja v našem priljubljenem listu Prosveti. Moje iskreno mnenje je, da tako prerekanje in preklanje več škoduje naši SNPJ ko koristi. Nekateri člani zahtevajo, da bi morala Prosveta priobčiti vse do pičice, kar ta ali oni dopisnik napiše v svojem dopisu. Kdor kaj takega zahteva, direktno krši sklep 10. redne konvencije in škoduje napredku SNPJ.

Spominjam se — tako tudi mnogi drugi — koliko nezadovoljstva in jeze je bilo, ko je bil v Prosveti v veljavi Ljudski glas. Prejšnja konvencija je namreč sklenila, da mora uredništvo objaviti vse in vsak dopis, ki ne presega 500 besed. Pa so se napadali in obkladali ter obdelovali. In rečem vam, da je precej naročnikov pustilo list radi takih napadov in cikanj. O tem se je menda najbolj prepričal potovalni zastopnik, ki potuje od naselbine do naselbine in pride v dotiko z mnogimi člani ter naročniki. Poslušati mora razne pritožbe in često nanj ta ali oni strese jezo.

Kaj vendar ima opraviti vera v naših organizacijah? V nekaterih že, v naši pa ne. To je, da se pri vstopu iz nikdar potem ne vpraša nobenega člana, kakšne vere je, če hodi v cerkev ali ne. Naša jednota je glede verskih vprašanj popolnoma svobodna. Nihče ni bil še izključen iz jednote radi njegove verske pripadnosti. Sploh se naša jednota ne vtika v privatne zadeve in življenje posameznega člana. Vsak član, ki pride v našo organizacijo, pride radi poštene zavarovalnine in svobode, ne pa radi vere.

Več podpornih društev sem že ustanovil, na kar sem ponosen. Tudi tajnikoval sem različnim društvom. Pridobil sem že mnogo članov v društva, mnogo članov v oba oddelka. Pa še nikdar me ni nihče pri vstopu vprašal, kakšne vere je društvo. Vprašali pa so me vselej, za koliko bodo zavarovani, koliko bi dobili v slučaju bolezni ali nesreče. To so vsekakor naravna in pravilna vprašanja. Tako vpraša vsak, pa naj bo katolik ali svobodnomislec ali pa totalni brezverec. Vsak prosilec je gotovo že prej kolikortoliko poučen o društvu ali jednoti, v katero želi pristopiti. Vere so pri naših podpornih organizacijah postranska stvar. Lahko se reče, da je v naši jednoti polovica članov, ki se tu in tam še zateče k verskim stvarem. Ali naj jih zato sovražimo, ko smo jih prej nagovarjali, naj pridejo v našo organizacijo. Ne, tega se pri naši jednoti ne dela! Tudi ni lepo, če se jih potem v časopisih napada in sramoti zaradi njih mišljenja. To je njihova privatna zadeva in oni so upravičeni do nje. Skupno moramo pa delati, da bo naša organizacija napredovala ter skrbeti, da bo ostala na principih, na katerih je bila ustanovljena.

Ko potujem po naselbinah v interesu dnevnika Prosvete, se ne izogibljem katolikov, temveč jih redno obiskujem in se z njimi dobro razumem. Mnogo katoličanov pridobim za dnevnik Prosveto, tu pa tam tudi kakšnega naročnika Proletarcu. Seveda se prijazno pogovorimo o stvari, tako da zlahka vidijo potrebo po dobrem časopisu, ki piše v delavskem duhu.

Pred par leti sem pridobil neko katoliško farmarico, da se je naročila na dnevnik Prosveto. Leto pozneje sem jo spet obiskal in takoj je obnovila naročnino za celo leto, tako se ji je Prosveta priljubila, vrhu tega pa mi je lepo postregla. Povedala mi je, odkar čita dnevnik Prosveto, da se je mnogo naučila. "Prej," je rekla, "sem mislila, da so katoličani najboljši ljudje, sedaj pa vidim, da sem bila v zmoti." Vidite, sobratje in sosestre ter čitatelji Prosvete, da je prošla ali 10. redna konvencija SNPJ zelo pravilno ravnala, ko je odpravila kolono Ljudski glas. Zato pa že sedaj apeliram na delegate, ki se bodo zbrali na 11. redni konvenciji, da bodo branili čast naše dobre matere SNPJ, tako da bo še v večjo korist vsega našega delavskega naroda. Branijo naj tudi dostojnost njenega glasila, tako da se ne bodo le nekateri šopirili, ki "znajo fajn udrihati" po svojih sobratih. Take stvari in zadeve naj se obravnavajo pri lokalnih društvih, nikakor pa ne v listu.

Ni dolgo tega, ko sem sporočil, da so člani SNPJ in naročniki Prosvete zadovoljni s stališčem, ki ga zavzemata gl. odbor in uredništvo Prosvete. Slišal pa sem, posebno zadnje časa, od nekaterih članov in delegatov mladinske konference, ki so dejali, da se "mora enkrat za vselej pomesti z vsemi glavnimi uradniki ter jih nadomestiti z novimi." Moje mnenje pa je, da je tako govorenje nepotrebno. Moje mnenje je, da imamo sedaj zelo poštene uradnike in dobro vodstvo na krmilu naše jednote. Oni imajo dovolj izkušenj in vedo kako je treba ravnati v vseh zadevah. Članstvo ima dovolj kontrole nad jednotinim vodstvom in dovolj demokracije, tako da gre vse naprej pošteno in pravilno. Baš naša organizacija je v vseh zadevah najbolj demokratična. Njeno vodstvo zna braniti njene interese in njena načela. Zavedajmo se tudi tega, da našim gl. uradnikom ni z rožcami postlano, poleg tega pa žrtvujejo marsikatero uro za članstvo, da mu ustrežejo.

Pri našem društvu št. 262 uradujejo nekateri člani že okrog 20 let, pa ne zato, ker ni drugih zmožnih članov, da bi zavzeli njihovo mesto. Ker pa imamo poštene može na krmilu in jim gre vse delo izpod rok urno, jih pa ponovno izvolimo, ker se zavedamo, da zastonj ne more nihče dela opravljati. To velja tudi za gl. odbornike. Zato pa apeliram na naše federacije ter posamezne člane, da skupno delujejo za skupen napredek in pa za napredek našega dnevnika Prosvete, tako da bo tudi naša mladina dobila več gradiva v angleščini. Potom tega se bo mladina poučila o našem delu in pomenu naših stremljenj. Opazoval sem našo mladino pri raznih angleško poslujočih društvih, pa sem še povsod videl, da jim starejši člani pomagajo z nasveti, da gre mladina s svojim delom naprej. Starejši člani imajo izkušnje, ki so potrebne mladini. V vseh zadevah je treba medsebojne kooperacije, pa gre delo naprej. Vsekakor je medsebojno sodelovanje potrebno. Stari člani morajo pomagati mladim in obratno. Le potom tega je mogoč napredek.

Pred nekako 40 leti sem poznal nekega premožnega farmarja, ki je imel dva sinova in dve hčeri. Vsi štirje so imeli srednješolsko izobrazbo, kmetsko delo pa jim je bilo deveta briga. Brigali so se le za očetovo precejšnje premoženje. Kakor sem potem slišal, jim je po svoji smrti zapustil 80 tisoč dolarjev premoženja. Par let pozneje, ko je prevzel njegov starejši sin vodstvo premoženja, je šlo vse skupaj k vragu, vse je pognal po grlu in v par letih je ostal velik revež. Umrl je, kakor da ne bi nikdar penija podedoval.

Tako je tudi lahko s premoženjem naše jednote, ako ne bomo pazili, da bodo na njenem vodstvu zmožni in pošteni ter izkušeni možje, kakršni so sedaj. Naša mladina in ostalo članstvo SNPJ pa naj se zanima za to, da bo Prosveta nudila več angleškega gradiva v svojih kolonah. Potrebno je tudi, da starejši člani, ki so zmožni angleškega jezika, od časa do časa pojasnejo mladini s kratkimi dopisi o delu in potrebah naše jednote ter o njenih ciljih za delavsko stvar. Mladina naj izve, s kakšnimi žrtvami se je pridobilo to, kar imamo danes. Mladina naj se seznani z resnico o delu, postanku in misiji naše dobre organizacije. Naša mladina je delavska, zato naj se vzgaja v delavskem duhu. Naša mladina naj bo ponosna, da je v društvih največje in najboljše slovenske podporne organizacije!

To naj bo moj poslednji dopis v tem letu—od vašega potovalnega zastopnika, ki je že 70 let star! **Anton Zidanšek,**
zastopnik.

Vsem naročnikom dnevnika Prosvete, članom SNPJ in njenim gl. odbornikom ter uredništvu in upravništvu želim prav srečno novo leto!

O korupciji in drugem

Detroit, Mich.—Pred par dnevi je detroitsko meščansko časopisje spet odkrilo veliko korupcijo v dobrodelnem departmentu, kateri je bil ustanovljen v sedanji depresiji, da pomaga bednim družinam in brezposelnim. Denar je prihajal od raznih dobrodelnih ustanov in tudi od federalnega relifa. Pred dvema letoma so prišli na sled dejstvu, da je v skladu primanjkljaj znašal vsoto $275,000, ki jo je porabil v svojo korist upravitelj tega departmenta. Upravitelj je bil spoznan krivim in obsojen v ječo od 7½ do 10 let.

Komaj je bila ta velika korupcija malo pozabljena, že je spet prišla na dan druga in primanjkljaj izkazuje $2,400.00. Upravitelj je bil odveden v preiskovalni zapor, kjer čaka sodbe. Ameriška javnost se pa vsled tega nič ne razburja in se ne zanima za take tatvine. Vse se v par dneh pozabi, češ: "to so le prefrigani in zmožni ljudje." In to kljub temu, da je bil dotični denar nabran z namenom, da se pomaga največjim revežem, ki stradajo in prezebajo ter počasi umirajo od vsega hudega. Tudi ta denar pokradejo kar na debelo! Kdaj se bo ljudstvo zdramilo in spregledalo, da napravi konec sedanjemu gnilemu sistemu?!

Meščansko časopisje je tudi pisalo, da je že konec krize, business je dober in pomanjkanja ni več. Če pa bolj natanko pregledamo vse skrite kotičke v teh listih, pa kmalu vidimo, da je v Detroitu še mnogo bede. Še na tisoče je bednih in lačnih. Še na tisoče je raztrganih in bosih otrok, ki ne morejo niti v šolo. Tudi apele se opazi, v katerih se apelira na dobra srca in dobrodelne organizacije ter bogatine, naj pomagajo in naj darujejo tudi staro obleko za te reveže.

Če pogledamo, bomo kmalu videli, kako sistematično znajo organizirati svojo propagando za blufanje ljudi. Drugega ni ko fehtarija in norčevanje iz revnega delavca. Fehtarija s community fondom in drugimi številnimi sličnimi fondi. Na krmilu so često odlične dame, ki se blišče v svili in draguljih. Svoje sestanke za fehtarijo imajo le v hotelu Statler ali v katerem drugem. Taki sestanki za otvoritev fehtarske kampanje se navadno odpro in zaključijo z impozantnim banketom in iz celotnih prispevkov reveži morda dobre 25%, ostalo pa gre za propagando in gori omenjene stroške. Ali ni vse to grdo norčevanje iz bednih delavcev?

Leto 1935 gre k zatonu, je tako rekoč že odšlo v zgodovino. Nastopilo bo novo leto. Za delavstvo ne bo nikakih sprememb. Pa tudi za izkoriščevalce jih ne bo. V prošlem letu so si spet nagromadili velike kupe bogastva na račun delavske mase. Bogataši odhajajo v tropične kraje—v Florido in Californijo ter druge gorke kraje na jugu. Oni pač lahko pojejo slavo Bogu na višavah. Saj so bili ti paraziti spet deležni velike pogače v obliki mastnih profitov in dividend. Dobili jih bodo spet tisti, ki niso niti z mazincem dvignili, da si bi kaj zaslužili.

Sedaj pa je vprašanje za delavca, kakšno pesem bo on zapel? On, ki je vse bogastvo ustvaril. Ti delavec, ki s svojim umom in s svojo močjo vse vzdržuješ! Ti, ki povzročaš, da se vrti kolesje in izdelujejo dobrine! Ti, ki trpiš in delaš ter v potu svojega obraza tvegaš svoje zdrave ude—svoje življenje—za druge! Daruješ svoje zdravje—svoje vse! Kakšne pogače boš ti deležen? Kako velike bodo tvoje dividende?

Delavcu je lahko ostalo dovolj izkušenj v tem letu. Kriza še ni odnehala, brezdelje še traja, tako tudi pomanjkanje in revščina. Trpljenje se še nadaljuje. Tisoči so še v pomanjkanju, mnogi so lačni in od glada umirajo. In tako—s takim rekordom—bo odšlo leto 1935 v pozabnost in tako zapuščino bo vrglo v naročje novega leta. Delavec ne more beležiti nikakšnega napredka, oziroma je njegov napredek tako majhen, da ga ni opaziti. Tudi nobenega izboljšanja delavčevega položaja ni. Delavcu pa ostaja edina pot, ako si hoče izboljšati svoj položaj, v tem, da se v letu 1936 organizira politično, industrijsko in gospodarsko. Leto 1936 bo nudilo delavcem priliko, da si izvolijo svoje zastopnike v vse postavodaje—da si osvojijo vlado potom glasovnice. Ali pa bodo to storili? Tu pa tam bomo lahko beležili napredek, v splošnem pa bo še zelo malo napredka. To se lahko že sedaj sklepa, če se pomisli na vse prošle prilike, posebno na prilike, ki so se delavcem nudile v sedanji krizi. Kljub temu je potrebno, da gre delavstvo naprej! Postaviti si mora svoje kandidate in voditi močne kampanje, da bo pridobilo vsaj nekaj, na kar bo lahko ponosno. Čas je že, da se delavstvo vzdrami in stopi na plan! Da gre na volilni dan z glasovnico v roki, s katero bo spremenilo sedanji sistem krivic in mizerije.

Želim, da bi v novem letu ameriško delavstvo zavzelo mnogo postojank, ki bi mu pomagale priti do pravice, da se bi otreslo krivice in izkoriščanja. Dnevniku Prosveti želim mnogo novih naročnikov in čitateljev, SNPJ pa obilo uspeha vsestransko. Uredništvo Prosvete naj gre naprej po začrtani poti, neustrašeno naprej proti reakciji!

Klub št. 114 JSZ in zbor Svoboda bosta priredila "slovenski večer" v soboto dne 28. dec. na 116 Six mile R. To bo nekaj novega za našo mladino. Vsi gostje bodo prišli v navadnih oblekah ali pa slovenskih kostumih. Igrala bo slovenska godba le slovenske komade. Torej bo pravi slovenski večer.

Pevski zbor Svoboda bo priredil Silvestrovo veselico v prostoru na 17149 John R. Vsi, ki radi poslušate slovensko petje, udeležite se! Opolnoči pa si bomo voščili novo leto, kakor navadno. Pridite vsi!

Z delom ni najboljše. Ako greš pred tovarne, vidiš dolge linije delavcev, ki čakajo na delo. Štrajki so tudi na dnevnem redu, posebno pa pri American Auto Product kompaniji. Tam se bije boj za priznanje delavske unije. Prišlo je tudi do spopadov med policijo in piketi. Neki štrajkar je bil ustreljen. Poleg tega pa se bije boj med dvema unijama—med AFL in avtomobilsko industrijsko unijo. Izgleda, da bo industrijska unija zmagala. Detroit je še vedno eno največjih openšaparskih mest.

Anton Jurca, 121.

—Federated Pictures.

Grace Oswalt, uradnica Lige proti vojni in fašizmu.

Zborovanje neodvisnih unij

New York.—Tu se bo prihodnji mesec vršila konferenca neodvisnih strokovnih unij, ki reprezentirajo delavce v industriji radia in letalstva. Glavno vprašanje na tej konferenci bo pridružitev teh unij k Ameriški delavski federaciji.

Zimsko spanje

Vsak izmed nas je imel že trenutke, ko si je zaželel, da bi mogel globoko zaspati in se prebuditi šele čez mesece, "ko bi bilo vse spet dobro." To je želja, ki mogoče ni tako neizpolnjiva. Narava sama je uredila nekaj podobnega z zimskim spanjem mnogih svojih živali: ježev, medvedov, mrmotic in drugih.

Zimsko spanje je nad vse čuden pojav. Jesenj prenehajo živali, ki so mu podvržene, hipoma jesti, pripravljajo si udobno ležišče in zaspijo za več mesecev do pomladi. To pa ni navadno spanje, kajti vsi življenski procesi se s tem ustavijo, telesna temperatura tako pade, da sesalec v tem stanju niti ne zasluži več ime na toplokrvne živali. Seveda se je znanost že dosti bavila s tem čudnim pojavom in to tem bolj, ker nam utegne rešitev vprašanja zimskega spanja razložiti tudi skrivnost nekatere svojevrstne bolezni.

Pred vsem je znanost skušala ugotoviti, kje tiči vzrok za to, da živali zaspijo. Mrzli dnevi, pomanjkanje hrane in drugi zunanji činitelji ne morejo biti povzročajoči moment, kajti tudi brez tega zapadejo živali zimskemu spanju. Vzrok bo tedaj notranje vrste in že pred nekoliko leti se je pojavila domneva, da nam ga je iskati v hormonalnih učinkih. To je pokazal sloviti ameriški možganski kirurg Cushing tudi z eksperimentom. Psi, ki jim je izrezal žlezo možganjskega podaljška, so mu pod nožem zaspali v neke vrste zimskem spanju. Prof. Adler pa je spet ugotovil, da se živali v zimskem spanju takoj prebude, če jim vbrizgne hormona ščitnice ali stranskih obisti (druge injekcije tega ne zmorejo). Injekcije inzulina pa morejo živali sredi poletja prestaviti v stanje, ki je vsaj nekoliko podobno zimskemu spanju.

Hormoni imajo tedaj na vsak način veliko ulogo v zvezi z zimskim spanjem in bržkone tudi z navadnim spanjem, vendar pa mora biti neko posebno možgansko središče, ki jih krmari. To so pokazali z vso nazornostjo poskusi raziskovalcev Pötzla in Hoffa, ki sta ježu z vbodljaji v mesne možgane preprečila zimsko spanje in ki sta na isti način dosegla, da so se prebujale tudi živali, ki so bile že za to spanje zaspale. Še nazornejši pa so poskusi prof. Hessa. Ta je vbodel mački elektrodo v možgane in je pustil, da se je vcelila. In vselej, kadar je ključil električni tok, je žival zaspala, pri čemer si je prej pripravljala še ležišče. Čim pa je tok izključil, se je mačka zbudila. Iz teh in podobnih poskusov mnogih raziskovalcev nam je postalo jasno, da je spanje aktivno dogajanje, ki se uravnava iz nekega možganskega centra—kar je bil sicer že slutil Schopenhauer.

Kakor smo rekli, kaže marsikakšna človeška bolezen čudne podobnosti z zimskim spanjem živali. Tako je neka ženska nekoč zaspala nepretrgano za sedem dni in noči in med tem spanjem ni zauživala nobene hrane, utrip se ji je skrčil na 40 do 48 udarcev na minuto, dihanje ji je postalo silno počasno in—kar je najbolj čudno—telesna temperatura se ji je znižala na 35 stopinj. Znani nevrolog prof. Wilder je opazoval več podobnih primerov in je prišel do prepričanja, da so v zvezi z nenavadnim zmanjšanjem količine sladkorja v krvi. Po drugi strani je znano, da prevelika količina sladkorja v krvi pri sladkorni bolezni često povzroča nespečnost, ki se da takoj odpraviti z injekcijo inzulina. Prof. Pötzl je poskušal duševno bolne zdraviti na zgoraj navedeni način z vbodljaji v možganski spalni center. Žal pa ti poskusi niso imeli uspeha in jih je moral ustaviti. Ni pa dvoma, da bodo imela nova spoznanja o vzrokih zimskega spanja slej ali prej velik pomen za zdravljenje marsikakšne bolezni, ki ji danes ne moremo prav do živega.

Zdravilna moč čebule

Skrivnostne moči nekaterim tako zoprne čebule pač ljudje premalo cenijo. Stari vrači so sicer poznali zdravilno moč čebule, apostoli moderne prehrane so ji pa šele prav kasno priznali važno mesto, ki ji po vsej pravici gre. Resnica je, da vsrka čebula vse nepotrebne in škodljive snovi v telesu, da čisti želodec in črevesje in skrbi za pravilno in obilno izločanje prebavljenih jedi. Poleg tega pa dovaja telesu skoraj vse vitamine in ima toliko lužnih snovi, da v precejšnji meri razkroje organske kisline, ki se tvorijo od kruha, mesa, rezancev, kaše in sličnih jedi, hkratu pa čebula prepreči prekisanje krvi.

Zdravilna moč čebule je vsestranska. Njen sok hladi in razkuži (desinficira) vneto kožo po piku žuželk. Tudi kašelj, hripavost in prehlad zdravimo s čebulnim sirupom, kadar nam pa votel zob nagaja, ni uspešnejšega zdravila od koničasto pristriženega kosa čebule, ki ga porinemo v votlino. Za bolne ledvice je čebulno zdravljenje najprimernejše. Ječmen na očesu takoj izgine, pa se tudi na znotraj ne ognoji, če položimo nanj kos sveže čebule. Narezana čebula, zavita v robec, ki ga ovijemo okrog vratu, je priznano sredstvo za nespečnost, če pa položimo čebulo na tilnik, ustavimo takoj krvavitev v nosu. Tudi bradavice odpravimo, če jih prav pogosto nataremo s čebulo. Še nedozorelo gnojenje preneha ali se pa odpre, če polagamo nanj prekuhano čebulo. Šumenje v ušesih preneha, če si jih zamašimo z vato, ki smo nanjo kanili nekaj kapljic čebulovega soka. Tudi kurjih očeh se znebimo, če polagamo čebulo nanje. Sicer pa ni nič manj važno uživanje sirove čebule pri motnjah srca, jeter in ledvic. Že stari narodi so se z uživanjem čebule obvarovali pogubonosne kolere, tifusa in griže.

Začinjajmo torej jedi obilno s čebulo, bodisi s prepraženo, bodisi s sirovo!

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

LJUBLJANSKI DNEVNIKI MOLČE

Ljubljana.

Pred nekaj dnevi so beograjski dnevniki poročali o zanimivem procesu, ki se je vršil na ljubljanskem sodišču, beograjska "Politika" je posvetila temu procesu celo več kolon. V ljubljanskih dnevnikih pa nisi bral nič, le "Slovenec" je zapisal par vrstic o tem, a seveda zelo previdno in obzirno. In vendar je to proces, za katerega se je beograjski tisk tako zelo zainteresiral in za katerega se zdaj zanima precejšnja jugoslovanska javnost pa tudi juristi. Gre za neko uradnico Ložarjevo, ki je bila nameščena v ambulatoriju za železničarje. Uradnica je invalidinja, brez obeh nog je in morali so jo vsak dan prinesti v pisarno, kjer je delala. To dekle je bilo zdaj pred sodniki. Zakaj? Službeno je sporočila višjim svojim šefom o nekih nepravilnostih, ki da se dogajajo v pisarni in v katere bi radi zapletli tudi njo. Temu se je poštena uradnica uprla in javila zadevo dalje. Kaj je sledilo? Preiskava in nato — odpust te uradnice iz službe. Stoprocentna invalidinja je bila vržena na cesto. Hkrati pa so vložili njeni prizadeti predstojniki tožbo proti njej. Prva razprava se je že vršila in beograjski tisk poroča, kako so se visoki uradniki tožniki posmehovali invalidni uradnici, ki so jo prinesli v sodno dvorano in ki jo je stalno podpirala znana delavka v ženskih organizacijah, žena inž. Štebija. Razprava še ni končana. Zanimivo je tudi, da noben odvetnik kljub prošnjam ni hotel prevzeti njenega zagovorništva, da bi zagovarjal ubogo, invalidno, odpuščeno uradnico. Sama je bila pred sodniki, opirajoč se na go. Štebijevo, sama se je zagovarjala, reva brez nog, brez službe, vržena na cesto zaradi svoje poštenosti. Razprava se bo še nadaljevala. Pribiti je treba, da noben slovenski dnevnik ni smatral za potrebno, da bi napisal poročilo o tem, kaj šele da bi zastavil kako dobro besedo za obtoženo invalidinjo. Če bi kak dnevnik napisal stvarno poročilo o tej obtožbi in razpravi, bi se vsa slovenska poštena javnost zavzela za dekle. Toda najbrže so visoki tožniki zaprosili redakcije dnevnikov, naj molče o tem, in ker so visoki uradniki, so jim redakcije pač uslišale prošnje. In tako se že nekaj časa dogaja (odkar imajo srbski dnevniki svoje dobre dopisnike v Ljubljani), da moraš brati srbske liste, če hočeš zvedeti, kakšne umazanije se gode v Ljubljani. Tako je bilo tudi, ko je bil aretiran pred letom neki zobni tehnik zaradi nemoralnosti, ki jih je počenjal v svojem ateljeju s pacientkami. Beograjski listi so pisali tedaj o tem več kakor pa ljubljanski! Še ena umazana afera je bila te dni pred ljubljanskim sodiščem, o kateri je ljubljanski list poročal le pet, šest vrst, a ki je vendar take narave, da bi bilo treba o tem pisati obširneje, pa najsi je resnica taka ali taka. Gre za tožbo ravnatelja ljubljanskega Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, nacionalista dr. Bohinjca proti ljubljanskemu zdravniku Bajžlju. Zdravnik dr. Bajželj je namreč govoril okrog o nekih nepravilnostih pri oddaji stavbnih del, ko je Okrožni urad (bolniška blagajna za delavce) zidal ambulatorij v Mariboru. Trdil je, da je najnižji ponudnik Pičman proti precejšnji nagradi umaknil svojo ponudbo zato, da je dela prevzela druga, dražja ponudnica, neka ljubljanska stavbna družba — in da je pri vsem tem imelo vodstvo Okrožnega urada svoje prste vmes. Ravnatelj urada dr. Bohinjec je zahteval od zdravnika dr. Bajžlja, da te svoje govorice prekliče, česar pa ta ni maral. Zato je dr. Bohinjec tožil dr. Bajžlja zaradi klevete. Vršila se je razprava, na kateri je nastopil Pičman in izpovedal marsikaj. Razprava se bo še nadaljevala, ker si je državno pravdništvo po Pičmanovih izpovedih pridržalo akte, da morda samo poseže vmes. Proces se bo še nadaljeval. "Slovenec" je zapisal o tem procesu pet, šest vrst, "Jutro" menda sploh nič, saj je dr. Bohinjec nacionalno zaveden človek in torej blizu "Jutra", kamor večkrat pošilja svoje članke. Toda taka afera bi morala priti v javnost, tu gre za poslovanje zavoda, ki je ustanovljen na stroške delavcev in za delavsko zavarovanje, o taki aferi bi se moralo pisati obširno, bodisi da se rezultat glasi tako ali tako. Naj nazadnje zmaga toženec ali tožnik, javno je treba poročati o poteku in rezultatu takih procesov, ne pa z zamolčevanjem dajati potuho obrekovalcem ali podkupovalcem. — K procesu proti invalidni uradnici Ložarjevi naj pripomnimo še, da se je po poročilih v srbskih dnevnikih ponudil Ložarjevi za zagovornika eden najboljših odvetnikov v državi, dr. Ivo Politec iz Zagreba. Bral je v listih, da nihče od ljubljanskih odvetnikiv ni maral prevzeti zagovorništva Ložarjeve, pa se je zdaj sam ponudil, da jo bo zagovarjal brezplačno! Kdor pozna dr. Politca, ta ve, da ni storil tega zaradi senzacije in reklame.

Mežnarjev sin vlomil. — V Guštanju je bilo med mašo vlomljeno v farovž in je vlomilec odnesel precej denarja. Vlomilca so našli v 19 letnem mežnarjevem sinu. Fant je poznal razmere v župnišču in videli so ga, kako je med mašo odšel s kora in iz cerkve. Ker je potem razpolagal s precejšnjo vsoto denarja, se je sum povečal, a župnik ni maral tega verjeti. Ko so ga aretirali, pa je nazadnje le priznal vlom. Fant je bil vnet delavec v katoliških društvih in je rad grdil fante drugega prepričanja.

Mater svojega dekleta ubil. — V Črešnjevcih pri Gornji Radgoni je prišlo do hudega zločina. Želarski sin Ferdinand Vogrin iz Polic je imel že dalj časa ljubezensko razmerje z 19 letno Marijo Geratičevo v Črešnjevcih. Dekle mu je pred dvema mesecema rodila nezakonskega otroka. Vogrin je hotel dekle poročiti, toda ljubezenskemu razmerju in posebno še poroki se je kljub otroku na vso moč upirala dekletova mati Marija Geratičeva. Branila je Vogrinu, da bi sploh zahajal v njeno hišo. Razmerje med materjo, hčerjo in fantom se je zmerom bolj poostrovalo. Nazadnje je Vogrin kar odpeljal dekle s sabo v Police. Mati dekletova je tedaj zasovražila vsiljivega zeta. Ko se je pred nekaj dnevi zglasil pri materi Vogrin, da bi se pomenil z njo glede hčere, je prišlo med njima do hudega prepira, v katerem je Vogrin potegnil iz žepa revolver ter ustrelil Geratičevo. Strel jo je zadel v prsi in je Geratičeva obležala mrtva. Sprva je Vogrin rekel sosedu Rauterju, da ga je najprej ona napadla s sekiro, toda potem je priznal, da to ni bilo res. Še to je rekel, da bo dobil kakih 10 let robije, nato pa so ga aretirali orožniki in odvedli v zapor v Maribor. Ustreljena Geratičeva je bila stara okrog 43 let.

Vesti iz Primorja

NEUSMILJENO POSTOPANJE Z DELAVKAMI V PODGORI

Radi majhnega prestopka so odpustili vsako deseto delavko, ker niso mogli dobiti prave storilke

Gorica, decembra 1935.—Pred kratkim je nekdo napisal v stranišču na steno v tekstilni tovarni v Podgori: Pol za dučeja, pol za Italijo. Seveda je sledila temu takoj velika racija med delavkami in karabinerji so s temeljitimi preiskavami iskali pravo storilko tega dejanja. Kljub vsemu zlasti s primerjanjem pisave, pa je niso mogli dobiti. Ker niso hoteli pustiti greh nekaznovan, so kratko malo odpustili iz službe vsako deseto delavko. Tako jih je bilo prizadetih v tem oddelku tovarne precejšnje število zlasti iz Furlanije, ki so ostale popolnoma brez vsakih sredstev.

Trije fantje iz Rihemberka padli v Abesiniji

Gorica, decembra 1935. — Po vipavski dolini se širijo govorice, da so baje padli trije slovenski vojaki na abesinski fronti. Dva sta bila iz Rihemberga, eden pa iz okolice. Govori se, da so bile za njimi tudi maše zadušnice. Koliko je resnice na stvari, ne moremo ugotoviti.

Z utrjevalnimi napravami ob meji pri Godoviču nadaljujejo

Hotedršica, novembra 1935.—Kot smo svojčas že poročali, so ob meji pri Hotedršici in Godoviču, potem ko so končali s podzemnimi utrjevalnimi deli, pričeli z napravami žičnih ovir vzdolž meje. Letošnjo pomlad pa so s tem delom prenehali. Vsi delavci, ki so bili tu zaposleni, so bili odposlani nekam v Tirole tudi k utrjevalnim delom. V sredini meseca septembra pa so se vsi tisti, ki so bili spomladi zaposleni tu pri napravah žičnih ovir spet vrnili, in sedaj nadaljujejo z že prej začetim delom. Zaradi tega so ojačane vse postojanke javne varnosti v okolici, bodisi milicije, bodisi karabinjerjev. V teku jeseni je bilo celo ustanovljenih nekaj novih postojank.

Ob meji pri Postojni pridno nadaljujejo z utrjevanjem

Postojna, novembra 1935.—Pri takozvani Ravbar komandi v bližini Postojne, so že pred časom pričeli z utrjevanjem, zlasti pod zemljo. Tu so vse primerne točke utrdili z raznimi rovi in kavernami, zlasti pa so naredili mnogo prostorov za topove. Sedaj pa dovažajo v te prostore zložljive topove in jih montirajo na določena mesta. Vsa površina nad utrdbami je sedaj že prosta vsakršne navlake, ki bi maskirala okolico, kajti trava se je že zarasla po preriti zemlji, poleg tega pa so tudi vso površino zasadili s starim drevjem, ki so ga izkopali v gozdu s korenicami vred. Vsak kraj pa je močno zastražen tako, da ne more nihče v bližino.

Delo na bolnici v Gorici ustavljeno

Gorica, decembra 1935.—Kakor smo poročali so pričeli v Gorici letos z gradnjo velike nove bolnice, baje za tuberkulozne. V zvezi z mobilizacijo pa so to javno delo ustavili in ne grade več. Ravno tako poročajo, da so ustavili velika dela na justični palači v Milanu.

Naše vasi in sankcije

Trst, decembra 1935.—Po naših vaseh, zlasti kjer nimajo elektrike se zelo čuti pomanjkanje petroleja, ki se ga skoraj v nobeni trgovini ne more dobiti. Vendar pa je trgovcem prepovedano govoriti o pravih vzrokih pomanjkanja tega in drugih trgovskih predmetov. Reči morajo, da bo vse v kratkem prispelo. Blago sploh se je zelo podražilo, ljudje pa imajo vedno manj denarja za nakupovanje. Tudi postajajo trgovine vedno bolj prazne, ker ne morejo nabavljati novega blaga in onega, ki je zmanjkalo.

Aretacije v Šempasu

V Šempasu so karabinerji aretirali Antona Peršića, ki je bil osumljen, da se ni odzval pozivu k vojakom.

Dvospolni tipi v ženskem sportu

Primer češkoslovaške lahkoatletinje Koubkove

Češkoslovaški listi poročajo obširno o senzacionalnem primeru znane svetovne rekorderke v področju lahke atletike, Zdenke Koubkove. Pravijo, da se bo v bližnjem času podvrgla operaciji, ki bo iz "nje" napravila "njega," iz ženske moškega.

Koubkova je danes stara 23 let, zelo vitka in z moškimi potezami v obrazu. Lansko leto je na ženski olimpijadi v Londonu dosegla svoj svetovni rekord v teku na 800 m (2:12.4), potem ko je že prej dosegla celo vrsto domačih prvenstev v teku od 50 do 100 m. Že pred pol leta so se pojavile vesti, da z njenim spolom ni vse v redu in da se namerava podvreči operaciji. V tem času je prenehala tudi sportno nastopati, odšla je v svojo moravsko domovino, pozneje pa je postala uradnica neke praške nogometne tekmovalne pisarne. Pred nekoliko tedni so ji zdravniki po temeljiti preiskavi spet svetovali, naj se da operirati in stvar se bo odločila te dni.

Seveda je to v znanstvenih krogih kakor v javnosti zbudilo veliko pozornost. Znani praški ginekolog prof. Knaus je izjavil na vprašanje nekega časnikarja, da niso primeri žensk, ki prihajajo v 20. letu ali še pozneje k zdravniku in zahtevajo operativnega posežka, da se jim odstranijo slabo razviti moški organi, prav nič redki. Prof. Mathes iz Insbrucka poroča o neki mladi ženski, ki je prišla nekega dne k njemu in dejala, da bi se rada poročila z nekim moškim, ki ga ljubi, a je ta spolno ne privlačuje. Mathes jo je preiskal in ugotovil v njej slabo razvite moške spolne organe. Izvršil je majhno operacijo in ženska je postala šele prava ženska. S takšnimi primeri je imel opravka prof. Knaus sam. Tudi k njemu je prišla n. pr. mlada ženska, ki se je hotela poročiti, a bi rada, da bi ji prej odstranil slabotno razvite moške spolne organe. V tem primeru pa učenjak ni mogel izvršiti operacije, ker nesrečnica ni imela pogojev za normalno funkcioniranje ženskih organov. Ostala je do danes dvospolno bitje. V nekem drugem podobnem primeru pa je Knaus mladi dami lahko odstranil znake primešane moškosti in dama je postala prava dama. Prof. Knaus izvaja iz premnogih podobnih primerov, ki so znani zdravniškemu svetu, da je treba pri določitvi spola novorojencev velike pazljivosti. Babice dajejo le v redkih primerih potrebno jamstvo za pravilno določitev spola, v dvomljivih primerih se bodo gotovo motile, a takšne zmote postanejo za človeka lahko katastrofalne. Spremenba ali točna usmeritev spola je v takšnih primerih z nekomplicirano operacijo večinoma mogoča, vendar pa je bolje, da se takšna operacija izvrši čim prej, kajti pozneje imajo spremembe spola lahko zelo neugodne duševne posledice za pacienta oziroma pacientko. Priporočljivo bi bilo tedaj, da bi za določitev spola novorojenega otroka pozvali na pomoč zdravnika.

Sicer je pa zanimivo, da ni primer Koubkove v sportnem svetu prav nič redek. Lansko leto je ob priliki londonske ženske olimpijade pisala Elsie Strenader, avstrijska tekmovalka na kratkih progah, da je potrebno spregovoriti končno odkrito besedo o moškem tipu v ženskem sportu. Ta tip danes že prevladuje. Temu tipu pripada Koubkova, ki je bila sicer zelo huda, ko so dunajske kritike ob nekem njenem nastopu tam pisale, da je bolj fant nego dekle. Seveda ni to zanjo samo noben očitek, saj ni kriva, da je tako, toda v korist ženskega sporta bi bilo, če bi se stvar končno obravnavala. Nemška rekorderka Krausova spada k istemu tipu kakor Koubkova, samo še bolj očitno. Takisto velja za Holandko Schnurmannovo, Poljakinjo Valasiewiczevo in Angležinjo Launnovo. Tako, kakor je tekla Koubkova na 80 m prav za prav ne more teči nobeno dekle. Ne bi bilo pravilno, če bi trdili, da ustvarja sport takšne tipe, resnica je marveč ta, da sport takšne tipe privlačuje še na poseben način, v njem pa imajo potem zavoljo svojih moških primesi večje upanje na uspehe nego pravi ženski sportni tip.

V Londonu je pred tekmami neki zdravnik dobil dovoljenje, da sme preiskati atletke, v kolikor bi te same dovolile. Preiskavo je izvršil v 60 primerih in je našel med njimi mnogo moške primesi. Zanimivo je vsekako, da se zgoraj omenjene sportnice niso hotele dati preiskati in zdravnik je prepričan, da pri eni ali drugi moška primes prevladuje. Zanimivo je tudi to, da pri nekaterih sportnicah tipično ženske telesne funkcije manjkajo, kar jim že samo po sebi daje nedovoljeno prednost pri izvajanju sporta. V Londonu se je zgodilo, da so se morale neke atletinje vsak dan — obriti. Vsekako bi bilo potrebno, da bi se pri naslednji ženski sportni olimpijadi vse udeleženke natančno preiskale, brez zdravniškega spričevala, da so nepomešane ženske, pa bi jih sploh ne smeli pripustiti k tekmovanjem.

Socialist postal žrtev razrednega boja

Detroit. — Stavka avtnih delavcev pri Motor Products kompaniji, ki traja že šest tednov, je zahtevala svojo žrtev v osebi 26-letnega Carla Swansona, aktivnega socialista in unionista, katerega je podrla krogla. Ustrelil ga je Eugene Green, skebski preddelavec pri omenjeni družbi. Swanson je bil član odbora, ki je šel do Greena z namenom, da ga pridobi za stavko. Swanson je bil ustreljen pred Greenovim stanovanjem pred tremi tedni. Green je bil aretiran šele po pogrebu svoje žrtve in na zahtevo Detroitske delavske federacije. Oblasti se prej niso ganile, bolj marljive so pa z aretiranjem stavkarjev.

Brezdomec šel korak dalj ko Roosevelt

San Antonio, Tex.—Vlada se lahko "iznebi relifnega biznisa," toda vsaj en brezdomec ne bo proti temu protestiral, niti ne bo lačen. Ta oseba je 27-letni J. A. Gorman, ki je šel še en korak dalj ko zvezna vlada. Ko je porabil zadnjo desetico za hrano, se je v prenočevalnici Zveličavne armade na postelji ustrelil. Svojemu siromaštvu je s tem napravil konec.

—Federated Pictures.

Prizor iz napada na barake brazilskih rebelov. Revolta, ki jo je vlada zatrla, je zahtevala večje število življenj.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904 — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

2657-59 Lawndale Ave., Chicago, Ill. — Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODSEK:

VINCENT CAINKAR, predsednik....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, taj.bol.odd.2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik.....996 E. 74th St., Cleveland, O.
JOHN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik.1198 E. 170th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODSEK:

MATH PETROVICH, predsednik.....595 E. 140th St., Cleveland, O.
ANTHONY CVETKOVICH.....983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
JOHN OLIP.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODSEK:

JOHN GORŠEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR.....Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.
FRANK BARBICH.....19511 Muskoka Ave., Cleveland, O.

NADZORNI ODSEK:

FRANK ZAITZ, predsednik.....3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
FRED MALGAJ.....25 Central Park, Peru, Ill.
JACOB AMBROZICH.....418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POROČI—Korespondenco s glavnimi odborniki, ki delaje v gl. uradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, naj se naslove na predsedništvo.
VSE DENARNE pošiljatve in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odseka in jednote vobče, naj se pošiljajo na gl. tajništvo.
Vse zadeve, tičoče se bolniške podpore, naj se pošiljajo na bol. tajništvo.
Vse zadeve v zvezi s blagajniškimi posli, naj se pošiljajo na blagajništvo.
VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Sajevu, predsedniku nadzornega odbora.
VSI PRIZIVI na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na John Gerška, predsednika porotnega odseka.
VSI DOPISI in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom Jednote, naj se pošilja na "PROSVETO," 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows:
Communications for the supreme president should be addressed to him.
All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick benefit should be addressed to secretary's office.
Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary.
Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him.
Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors.
Charges, complaints and appeals should be addressed to John Geršek, chairman, Judicial Committee.

Ruski delavci v akciji za zvišanje produkcije

(Nadaljevanje s 1. strani.)

To vprašanje sicer ni novo niti v sovjetski Rusiji, toda eksperiment rudarja Stahanova mu je dal novo pobudo in iz njega napravil pravi val zanimanja za — "priganjaštvo". Do tega je prišlo takole:

V nekem premogovniku je produkcija zaostala za kvoto, ki je po gospodarskem načrtu predpisana za vsako industrijsko podjetje. Rudarji so se zbrali skupaj in razpravljali, kako jo zvišati. Sklenili so, da bodo poskusili nov produkcijski sistem. Nalogo so poverili tovarišu Stahanovu, ki je operiral stroj na stisnjen zrak za izpodrezavanje premoga.

Po starem sistemu je on delal s strojem in obenem postavljal opore ter vršil s tem v zvezi drugo delo. Vsled tega je stroj počival pretežni del delovnika (šesturnega). V treh dnevnih šihtih je obratoval komaj tri ure. Po novem sistemu, novem namreč za Rusijo, ne pa na primer za Ameriko, sta bila Stahanovu določena dva pomočnika, ki sta postavljala opore in opravljala drugo delo, sam pa ni delal nič drugega ko obratoval stroj.

"Čudež" se je takoj pokazal. V petih urah in 45 minutah je izpodrezal 102 toni premoga v primeri s 13 ali 14 tonami na šiht pod prejšnjim sistemom. Rekord je pozneje zvišal na 227 ton premoga. Sličen sistem je bil takoj upeljan po vsem premogovniku, nakar se je produkcija na izpodrezovalni stroj zvišala povprečno od 60 do 65 ton na šiht.

Ta novica se je takoj raznesla po vsej Rusiji in se v šestih tednih razvila v tako zvano "Stahanovovo gibanje" po vseh industrijskih krajih. Delavstvo je pričelo sklicavati kongrese, na katerih razpravlja o upeljavi "stahanovskega sistema" in z njegovo pomočjo pomnožiti produkcijo ter znižati produkcijske stroške.

V ruskih industrijah je dovolj prostora za oboje. Z uvedbo boljše produkcijske organizacije ali racionalizacije so stahanovci v nekaterih slučajih že podeseterili ali celo podvajseterili produkcijo na stroj. Ta racionalizacija, ki je med delavstvom v kapitalističnih deželah poznana kot priganjaštvo, se rapidno širi in produkcija stalno napreduje, toda le v redkih slučajih se lahko primerja z najboljšimi ameriškimi metodami.

Kdor opazuje to gibanje med sovjetskim delavstvom, nima nobenega dvoma, da bo ta kolektivistična racionalizacija produkcije presegla kapitalistično racionalizacijo. V kapitalističnih deželah je to sicer prineslo veliko brezposelnost in stalno krizo. Vzrok temu je, ker izven sovjetske Rusije služi stroj v prvi vrsti profitu.

V Rusiji se gospodarske krize s te strani ni bati, ker vso racionalizacijo narekujejo in fundamentalno kontrolirajo delavci. Pod sovjetskim kolektivističnim sistemom prinaša zvišanje produkcije naraščanje življenskega standarda za vse delovne mase, ne pa brezposelnost kakor se to dogaja v kapitalističnih deželah.

Kampanja za združenje rudarjev v Ill.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Hearstovo časopisje, je vsa "vzgoja" njenega glasila pod sedanjim uredništvom v tem, da je velik del članov sfanatiziralo proti Lewisu in proti stari rudarski uniji. "Raje poginem kakor bi še kdaj delal pod Lewisom ali staro unijo," je močno ukoreninjen predsodek med člani Progresivne rudarske unije, ki je še edina dualna unija med rudarji. Druge so zadnje čase izginile.

In kakor izgleda, bo prej ali slej izginil dualizem tudi med illinoiskimi rudarji. Odkar je Lewis pričel zagovarjati bolj progresivne smernice v Ameriški delavski federaciji in se postavil na čelo gibanju za industrijski unionizem in tudi drugače pokazal, da se je zadnja leta precej naučil (to je predvsem razvidno iz njegovega govora na konvenciji federacije), so tudi med člani PMA pričeli popuščati predsodki.

Vsaj v resnici progresivni element je pripravljen likvidirati to unijo in se zopet pridružiti stari organizaciji. Agitacija v tej smeri je sicer počasna in težka radi prej omenjenih predsodkov, toda postala je tako močna, da "Progressive Miner" zadnje čase kaže veliko nervoznost.

Glasilo te unije zdaj posveča največ pozornosti Powersu Hapgoodu in tudi Jimu Wattu, katera je Lewis imenoval za organizatorja. Oba sta znana levičarja. Hapgood, ki je sodeloval pri organiziranju PMA, je tudi član eksekutive socialistične stranke in znan organizator. Konservativni elementi skušajo onemogočiti njuno delo za združenje z — diskreditiranjem.

Pogojnik

Gospod Mrna pad rabi pogojnik.

Ondan je nekemu prijatelju razkazoval svoje posestvo.

"Vidiš, tole bi bila moja hiša, onole bi bilo naše polje, tule pred hišo bi bil pa moj vrt."

"In fantiček, ki se igra na vrtu?" vpraša prijatelj.

"To bi bil pa moj sin."

Dolina meseca

ROMAN

Spisal JACK LONDON—Poslovenil Vladimir Levstik

Pustiti ga je bilo toliko ko vdati se. Saxon je položila to reč pred sodnji stol spomina na svojo mater. Ne, Daisy se ne bi bila nikoli vdala. Daisy je bila bojevnica. Tedaj se je morala tudi ona, Saxon, boriti. Razen tega — to je rada priznala, čeprav le hladno in mrtvo — razen tega je bil Billy boljši od večine soprogov. Boljši od kateregakoli soproga, ki je bila kdaj slišala o njem — tako je sklenila, misleč na njegovo nekdanjo rahločutnost in obzirnost pri tolikih prilikah in zlasti še na njegovo večno pesem: "Nič ni predobro za naju dva. Robertsovi ne vprašujejo, kaj je po ceni."

Ob enajstih je dobila gosta. Bil je Bud Strothers, Billyjev tovariš v stavkarski stražni službi. Povedal ji je, da se je Billy odrekel pravice položiti varščino, da je odbil zagovornika, zahteval, naj ga postavijo pred sodnika, se priznal krivega in bil obsojen na šestdeset dolarjev ali trideset dni. Takistó ni dovolil, da bi tovariši plačali globo namestu njega.

"Ob vso pamet je," — tako je končal Strother. "Ničesar si ne da dopovedati. Pravi, da hoče odsedeti svojo kazen. Sodim, da si je preveč redno namakal grlo — od tega ima zdaj zmedeno glavo. Nate, to pisemce mi je dal za vas. Kadarkoli bi česa potrebovali, pošljite pome. Vsi naši fantje se bodo zavzeli za Billovo ženo. Naši ste, saj veste. Kako je zastran denarja?"

Ponosno je utajila vsako denarno stisko in šele ko je gost odšel, je prebrala Billyjevo pismo:

"Draga Saxon—Bud Strothers ti bo prinesel te vrstice. Zastran mene ne bodi v skrbeh. Popil bom svoje zdravilo. Zaslužim ga, to sama veš. Menda sem čisto ponorel. A vendar mi je žal tega, kar sem napravil. Ne obiskuj me. Ne maram, da bi hodila k meni. Če boš potrebovala denarja, ti ga bo dala organizacija. Z blagajnikom je vse urejeno. Čez mesec dni bom spet zunaj. In, Saxon, saj veš, da te imam rad; le sebi reci, da mi to odpustiš, pa ti ne bo treba nikoli več ničesar odpuščati. Billy."

Takoj za Budom Strothersom sta prišli Maggie Donahuejeva in gospa Olsenova, da bi jo kot dobri sosedi nekoliko ohrabrili; obe sta ji prizanesljivo ponudili svojo pomoč in skrbno opustili vsako nepotrebno besedo o Billyjevem položaju.

Popoldne se je oglasil James Harmon. Šepal je nekoliko in Saxon je uganila, da si kar moči prizadeva in skriva ta dokaz svoje poškodbe. Hotela se mu je opravičevati, pa je ni poslušal.

"Ničesar vam ne očitam, gospa Robertsova," je dejal. "Vem, da vi niste krivi. A vaš mož ni čisto zdrave pameti, se mi vidi. Imelo ga je, da bi se zbil s komerkoli, in nesreča je hotela, da se je spotaknil ravno obme — to je vse."

"A vendarle —"

Kurjač je zmajal z glavo.

"Saj vem, kako in kaj. Tudi jaz se svoje dni nisem ogibal pijače in sem napravil marsikatero neumnost. In žal mi je, da sem ga naznanil. Pa kaj, ko sem bil sam ves divji. Zdaj sem se ohladil in se kesam, da sem to storil."

"Strašno dobri ste in prijazni," je dejala. Nato je obotavljaje se izpregovorila o tistem, kar jo je težilo.

"Zdaj . . . zdaj ne morete ostati tu, ko je on . . . ko ga ni doma, saj veste."

"Da, ne spodobi se, jelite? Veste kaj?: zdajle pospravim svoje reči in pojdem, potlej pa, do šestih zvečer, pošljem z vozom ponje. Nate ključ od kuhinjskih vrat."

Naj se je še tako branil, vendar ga je prisilila, da je vzel ostanek najemnine nazaj. Pri slovesu ji je prisrčno stisnil roko in izkušal dobiti od nje obljubo, da se vsak čas obrne do njega, če bi potrebovala denarja na posodo.

"Vse v redu," ji je zatrdil. "Oženjen sem in dva dečka imam. Eden je slab na pljučih pa je šla z njima v Arizono, da tam taborijo pod milim nebom. Železnica nam je pripomogla z brezplačno vožnjo."

In ko je odšel po stopnicah, se je sama pri sebi čudila, da more živeti na tem blaznem, okrutnem svetu tako dober človek.

Mali Donahue ji je vrgel v hišo neprodan večerni list in Saxon je našla v njem kar pol stolpca o Billyju. Prijazno res niso pisali. Člankar je omenjal dejstvo, da je bil stopil pred policijskega sodnika z očmi še črnimi od prejšnjih pretepov. Opisoval ga je kot bandita, razbojnika, suroveža in poklicnega pretepača, čigar članstvo je delavskim organizacijam v sramoto. Napad, ki ga je sam priznal, je bil ostuden in neupravičen; če bi bili vsi stavkajoči vozniki taki, bi bilo za Oakland edino pametno, da bi razpustili organizacijo in vsakega člana posebej spodili iz mesta. In končno se je list pritoževal, da je sodba premila. Vsaj šest mesecev bi bil moral dobiti. Omenjal je, da je sodnik izrazil obžalovanje, ker ga ni mogel obsoditi na pol leta; ovira je bila namreč v tem, da so bile ječe že itak prenapolnjene z ljudmi, ki so bili v teku sedanjih stavk zagrešili nasilstva.

Ko je Saxon tisti večer legla spat, je prvikrat občutila, kaj pomeni zapuščenost. V glavi ji je vrelo kakor vrtinec in njeno spanje so prekinjali jalovi poizkusi, da bi zgrabila Billyja, ki se ji je zdelo, da bi moral ležati zraven nje. Nazadnje je prižgala svetiljko in obležala z odprtimi očmi; strmela je v strop ter spet in spet premišljevala podrobnosti nesreče, ki jo je bila vrgla ob tla. Čutila je, da bi mogla odpustiti in vendar ne more. Udarec v njeno ljubezensko življenje je bil preveč neusmiljen, preveč surov. Njen ponos je bil prehudo ranjen, da bi se bila mogla v mislih popolnoma vrniti k onemu dragemu Billyju, ki ga je ljubila. Vino v glavo, pamet iz glave, je ponavljala sama pri sebi; a ta pregovor ni zadoščal v odvezo možu, ki je spal ob njeni strani in kateremu se je bila posvetila. Jokala je v samoti svoje preširoke postelje, si prizadevala, da bi pozabila Billyjevo nerazumljivo okrutnost, in celo z omotično nežnostjo naslanjala lice na bolečo laket; a užaljenost je še vedno gorela v njej, neutolažljiv plamen upora zoper Billyja in zoper vse, kar je bil Billy storil. V njenem grlu je bilo vse suho, v prsih je kljuvala zamolkla bolečina, ki ni hotela odnehati, in občutek, kakor da je vsega konec, ji je tlačil srce. Zakaj? Zakaj? A uganka sveta ji ni dala odgovora.

Zjutraj jo je obiskala Sara — prvikrat v vsem času njenega zakona; na prvi mah je uganila, da ima svakinja hudoben namen. Brez posebnega prizadevanja se je uprl ves Saxonin ponos. Niti malo se ni hotela braniti. Tu ni bilo česa zagovarjati in česa pojasnjevati. Vse je bilo v redu in vsekako ni bilo nikomur nič mar. To stališče je Saro le še bolj razkačilo.

"Svarila sem te, ne moreš mi očitati, da te ne bi bila," je tekla njena pridiga brez konca in kraja. "Od nekdaj sem vedela, da je nepridiprav, kandidat za jetnišnico, razbojnik in pretepač. Toliko da se nisem sesedla, ko sem zvedela, da hodiš s poklicnim boksačem. Že takrat sem ti povedala. A ne; nisi me hotela poslušati, ti s svojimi visokimi pojmi, ki imaš čevljev toliko, kolikor jih spodobna ženska imeti ne sme. Vse si vedela bolje od mene. In takrat sem rekla Tomu: 'Tom', sem rekla, 'zdaj je s Saxono pri kraju.' To so bile moje besede. Kdor se dotakne smole, se osmoli. Mar bi bila vzela Charleya Longa! Potem vsaj rodbina ne bi prišla v to sramoto. In to je šele začetek, pomni, kaj ti pravim: šele začetek. Sam Bog si ga vedi, kje bo konec. Še ubil bo koga, ta tvoj potepuh, in obesili ga bodo. Le počakaj, videla boš, spominjala se boš mojih besed. Kakor si postelješ, tako boš ležala —"

(Dalje prihodnjič.)

Milan Medvesek (Cleveland, O.):

'Resnicoljubni' Leon Ujednik

(Satira iz metropole)

Leon Ujednik, filozof, kritik in bogve kaj, doma iz slavne ameriške slovenske metropole, je bil silno temperamenten in brezobzirno "resnicoljuben" človek, zato so se ga spoštljivi rojakoljubi že oddaleč ogibali. Najhujšo "resnicoljubno" piko pa je imel na one slavne rojakoljube, ki so po njegovem mnenju preveč glasno trobentali slavo svojim modrim glavam in veličali narod, ki ga tako vzorno vodijo, med tem ko njemu, učenjaku Einsteinovega kalibra, niso hoteli dati nobenega priznanja.

Če pa je resnicoljubni učenjak Leon Ujednik vseeno zasačil na kakšnem vogalu avenije sv. Klare katerega izmed slavnih mož, tedaj jim je najprvo namignil, da delajo za narodno kulturo iz sebičnih namenov, namreč da se od časa do časa brezplačno nabašejo z gulažem in pošteno "nažehtajo", potem pa je spretno navil pogovor o modrosti, inteligenci in podobnem in pričel dokazovati, da so spoštovani rojakoljubi silno majčkene uši v primeri z njim, ki je učenjak in povrhu še značajen in od sile resnicoljuben človek.

"Kaj pa vi veste, kaj je kultura, socializem, religija?! . . . Vi nič ne veste, nič ne razumete! Kaj sem jaz, se vam niti ne sanja! Vi lahko živite še sto let, pa me ne boste razumeli! Le smejte se, le smejte, jaz pa vam povem, da sem učenjak, ker sem študiral na visokih šolah — na univerzah!" je temperamentno kričal in razburjeno gestikuliral z rokami.

V slučaju pa, da se mu je rojakoljub predrznil ugovarjati, tedaj se je naš učeni in resnicoljubni učenjak silno razhudil in iz njega so bruhali vsi učeni izrazi za besedo ignorant.

Toda čez noč je Ujednikova ujedljivost potihnila. V neki organizaciji je bila namreč razpisana služba za pisarniškega pomočnika, in ker je bil naš učenjak Leon brez dela, si je zabil v glavo, da mu morajo dati tisto mesto, ker je on izmed vseh ženijalnih metropoličanov najbolj kompetenten.

Pričel je romati od narodnega voditelja do narodnega voditelja — in do voditelja voditeljev — ter se jim sladkal in namigaval v učenem jeziku, da so zaslužni možje, naravnost mučeniki nehvaležnega naroda, ki so si že sedaj zaslužili spomenik na jugoslovanskem kulturnem vrtu.

Tako se jim je prilizoval učeni in resnicoljubni Leon Ujednik, ki ni bil ne klerikalec in ne komunist in ne narodnjak, ampak samo učenjak.

S službo pa vseeno ni bilo nič. Slavni odbor slavnih rojakoljubov je z zadoščenjem soglasno sklenil, da človek kot je Leon, ki vsakega poštenega človeka nesramno ogrize, kadar pa išče kruh, se prilizljivo hlini, ni upravičen do narodne službe.

Razumljivo, ko je Ujednik izvedel, kaj je odločil slavni odbor, je bil silno poparjen in prvi trenotek se je tako razburil, da je kar v zrak poskočil — potem pa je resno zbolel.

Končno pa je ozdravel in se napotil na St. Clair avenijo, v center metropole, bojevit ko petelin. Več ko stokrat se je pridušil, da bo vse svoje sovražnike — narodno kulturne idiote jih je imenoval — oglodal do kosti, in sicer z brezobzirno resnico, z resnico iz obraza v obraz.

Na ulici je najprvo srečal mrs. Martinovo, ki je bila žena enega izmed slavnih rojakoljubov slavnega odbora, ko se je prav pripravljala, da zasede eleganten, nov avtomobil.

"How do you do, mister Leon!" ga je pozdravila. "Torej ste ozdraveli? . . . Zelo me veseli, resnično!" je vzklikala s ponarejeno prisrčnostjo. Leon ji je hotel sečí v besedo, toda ni mu dala prilike in žlobudrala je dalje.

"Kako vam ugaja naš nov avtomobil, mister Leon? Martin ga je včeraj kupil!"

Tu je dobil prvo priliko in lopnil jo je po glavi z brezobzirno resnico.

"Yes, yes, vaš avtomobil je zelo lep, preveč lep za trapasto baburo kot ste vi, toda grda je duša vašega moža, ki je tisti denar ukradel našemu proletarcu v svojem salunu — pri šnopsu in kartah!"

Hotel je še nekaj reči, ali tedaj je ženska silovito zaloputnila vratca avtomobila, da se je šipa razsula na tisoče koščkov, in kričeča kot sova je letela v salun svojega moža.

"Haha, resnica bode, bolj bode ko šivanke!" se je resnicoljubni Leon maščevalno krohotal.

Nato se je napotil v restavrant, katerega je vodil eden izmed rojakoljubov slavnega odbora. Tudi restavrater je glasoval proti Leonu, dasiravno je bil on njegov stalen gost. Toda s človekom kot je naš učenjak je bil velik križ. Nikoli mu niso mogli dovolj dobro postreči. Vedno je sramotil kuharico in restavraterja.

"Torej, mister Leon, sedaj ste zdravi, kaj ne da? Zelo mi je bilo žal, ko sem slišal, da ste zboleli!" ga je nagovoril restavrater.

"Vam je bilo žal?" ga je sarkastično vprašal Leon. "Da, žal vam je bilo za desetak, ki bi ga izkupili, če ne bi bil dva tedna bolan, enako velja za vašo ženo, ki bi bila ekselentna kuharica za prašiče, ne pa za ljudi!"

Mož je poskočil, kot da bi ga osa pičila, pripravljen, da resnicoljuba zakadi skozi vrata, ali on je že stisnil rep in jo pobrisal.

"Vraga, nazadnje bom še tepen," se je malo prestrašil, med tem pa ga je dohitel neki narodno-demokratski klerikalec, ki je bil priča dogodku v restavrantu. Ta človek, ki je hlinil globoko pobožnost in ob vsaki priliki "drukal" za cerkev in duhovnike, je silno sovražil ateiste, h katerim je prišteval tudi restavraterja — k njemu je vseeno hodil jesti, ker je bila hrana cenejša in bolja kot drugje — je resnicoljubnega Leona spoštljivo potapljal po rami in dejal:

"Imenitno ste ga skrtačili, mister Leon, saj tisti prokleti ateist ne zasluži drugega!"

"Jezik za zobmi, farški podrepnik!" ga je učenjak naskočil. "Vi sami ste večji ateist, kakor pa kakšen ruski boljševik! Vi izrabljate vero za osebne koristi in nič drugega!"

Mož je jezno odkuril, preklinjajoč kot sam Lucifer.

Skoraj malo potrt je nato nadaljeval svojo pot po obcestniku St. Clair ulice in že je hotel, da bi danes končal z misijo brezobzirne resnice, ko nenadoma zagleda pisatelja Franceta, ki je bil tudi član slavnega odbora slavnih rojakoljubov.

Pisatelj se mu je hotel ogniti, toda, ko je videl, da je prepozno, ga je prijazno nagovoril:

"Kako je kaj, Leon? Zelo me veseli, da si ozdravel!"

"Lažeš, nesramno lažeš, gospod 'pisatelj'! Ti bi rajši videl, da bi danes crknil kot jutri, ker se bojiš, da bi te razkrinkal pred narodom, da si navaden preplonkač, stvari pa, ki jih ustvari tvoja puhla glava, imajo kompozicijo šestorazrednika!"

Tudi pisatelj je zbežal pred bojevitim resnicoljubom in se napotil naravnost v pisarno k slavnemu odboru in jim ves prestrašen povedal, da je Ujednik silno razkačen in trosi grozne laži po metropoli. Strah in groza, vsem zaslženim rojakoljubom grozi s škandalom. Ujednik tako zvito laže, da mu bo naiven narod verjel. V nevarnosti je čast vseh poštenih rojakoljubov in slavne metropole.

Slavni rojakoljubi so globoko klonili svoje modre glave. Zaskrbelo jih je. Morda tisti zgagar resnično kaj ve, česar ne bi smel vedeti.

Končno pa je presekal gordijski vozel pisatelj France, ki je predlagal, da se Ujedniku zaveže jezik s tem, da se ga enostavno sprejme v službico — 15 dolarjev na teden bi že slavni odbor kako skupaj spravil, pa če jih imajo sami iz svojega žepa odšteti. — Predlog je bil po dolgi debati končno sprejet in slavnemu odboru se je odvalil težak kamen od srca.

Drugi dan je resnicoljubni Leon sprejel pismo od slavnega odbora, nakar se je takoj zmagoslavno napotil v pisarno ter nastopil svojo službico — tu pa se tudi konča resnicoljubna misija našega učenega Leona Ujednika. Naša slavna metropola pa še tu in tam sliši o njem, kadar namreč v glasilu svoje organizacije napiše kakšen bisern esej o pisatelju Francetu in drugih zaslženih rojakoljubih.

Jean de Letraz:

Skrivni predalček

Cecilija Serettijeva je bila prekrasna ženska in zato je bil njeni krasoti potreben tudi lep okvir. Nad vse je ljubila razkošje in lahkoživost, saj je bilo to zanjo kakor nalašč.

Kako si je njen mož Martin Seretti prislužil denar, živ krst ni vedel. Malo nečedni so bili bržčas njegovi računi. Na borzi je igral, posredoval je prodajo hiš in avtomobilov . . . skratka: kupčeval je . . .

Njuni znanci so se hudo čudili, da jima tako nese, ko je pa Cecilija zmerom v takem razkošju in izobilju.

Lepega dne je prišel v goste grof Faremont, star hišni prijatelj Serettijev. Ko so poobedovali, so se preselili v salon in med kajenjem kramljali. Zdajci je začel Seretti govoriti o starinskem pohištvu in je nenadoma vprašal bogatega grofa:

"Ali bi vas zanimalo ogledati si neko starinsko mizico? Vem, da ste ljubitelj in ugleden poznavalec redkosti . . ."

Grof je skromno odmahnil z roko, toda Seretti ga ni pustil k besedi.

"Nikar ne ugovarjajte. Ves svet ve, da je tako. Izvolite kar z menoj!"

Obrnil se je k Ceciliji in vprašal:

"Saj dovoliš, draga, da peljem grofa v tvoj budoar?"

Cecilija je nekam v zadregi dejala: "Prosim, prosim!" in se pridružila gospodoma, ko sta vstala in šla v njeno sobo. Tam je Seretti pokazal grofu česalno mizo:

"Oglejte si to prekrasno pohištvo iz sedemnajstega stoletja. Nedavno sem ga bil kupil na neki razprodajo. Kakšno prekrasno delo! Kakšna gosposka linija! Le poglejte, najžlahtnejši les, ki si ga morete misliti, z ebenovino vložen."

Martin Seretti je sedel pred ogledalo in pričel stikati po predalih, da bi grofu pokazal, kako lepo so znotraj izdelani. Njegovi prsti so božali okove, med tem je pa mrmral: Najlepše pri vseh teh starinah je pa to, da človek včasih odkrije skriven predalček . . . in v takemle skrivnem predalčku prezanimive papirje. Prezanimivi so, včasih kar preveč izdajalski za njihove lastnike. Nu, žene in ljubčki so že tisočletja pod rušo, njim človek ne more več s takimi izdajalskimi papirji do živega."

Za Serettijevim hrbtom je vsa v strahu stiskala Cecilija grofu roko. V obupu se ji je spačil obraz in komaj slišno je grofu zašepetala v uho: "Najina pisma . . ."

Grof je razumel, njegova pisma so torej skrita nekje v tej mizici. Zdaj pa zdaj jih utegne prevarani soprog najti . . . Grof je že večkrat slišal, da je Seretti hudo ljubosumen in nagle jeze. Ali ni mar že sam nekoč pripovedoval, da bi ubil svojo ženo ko psa, če bi jo zasačil s kakšnim ljubčkom?

"Vraga, menda bom vendar že našel tisti predalček . . ." je smeje se dejal Seretti.

Strašne minute smrtnega strahu. Nenadoma je grof potrepljal Serettija po rami:

"Dovolite, da si sam ogledam to redkost. Neznansko mi je všeč!"

Seretti se mu je umaknil. Faremont se je dejal, ko da bi z največjim zanimanjem občudoval mizico.

"Ali je na prodaj?"

"O, za vas že!"

"Rad bi jo kupil. Za koliko bi jo dali?"

"Dvajset tisoč frankov je vredna med brati!"

"Hm, malo draga reč!"

"Ta cena, dragi grof, je samo za vas!"

Grof je segel po čekovno knjižico in napisal ček.

"Kar s seboj jo bom vzel!"

"Zakaj ne! Moj sluga vam jo bo precej odnesel v avtomobil."

Cecilija se je oddahnila. Nepopisno srečna in hvaležna se je zazrla grofu v oči. On ji je pa z nežnostjo sokrivca stisnil roko.

•

Zdaj sta bila Seretti in njegova žena sama.

"Koliko si dal za ono mizico?" je Cecilija vprašala moža.

"Dva tisoč pet sto frankov . . . Dobra kupčija, ne?"

Zmagoslavno je pomahal s čekom in je smehljaje se pripomnil:

"Polovico dobiš za mešetarino, kakor po navadi."

"Prav! Bojim se le, da ne bova tako kmalu spet staknila takšnega butca . . ."

"Ne bi rekel! Težje, se mi zdi, bova našla takole česalno mizico, ki bo imela vdelan kakšen skriven predalček."

—Federated Pictures.

Moštvo obrežne straže, ki je rešilo štiri mornarje s potapljajoče se jambornice "Theresa White" v bližini Cape Henryja, Va.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Vir nemškega humorja

Na Nemškem je zadnje čase zavladalo občutno pomanjkanje masti, margarina itd.; tu pa tam se celo vračajo prizori, kakor smo jih bili vajeni med vojno. Nacijsko glasilo "Der Angriff" je pri tej priložnosti tole zapisalo:

"Zaradi začasnega pomanjkanja nekaterih živil so se morale po nekod gospodinje ustopiti v vrsto pred trgovino in čakati, da pridejo na vrsto. Ali naj napovemo, da bo naš narod izgubil svojo dobro voljo zaradi takšne majhne nevšečnosti? Kaj še! Naši ljudje to potrpežljivo prenašajo; nemški narod ima toliko virov humorja, da vidi celo v nujnosti takega čakanja priložnost za smeh . . .

Jubilej

"Danes je pet in dvajset let, gospod Žolna, kar sem pri vas v službi."

"No, vidite, kakšno srečo imate — malo je podjetij, ki bi tako dolgo obstala!"

Želodčno Zdravilo Iskreno Priporočano

Chicago, Ill. — "Trinerjevo grenko vino jemljem, kadarkoli trpim na želodčnih ali prebavnih nerednostih in lahko ga iskreno priporočam vsakomur." — Mrs. Susanna Pavlus. Nikarte delati poizkusov s kakim drugim odvajalnim sredstvom. Jemljite Trinerjevo grenko vino, ki je tekom zadnjih 44 let dokazalo, da je najbolj zanesljivo zdravilo proti zaprtju, plinom, slabemu teku, glavobolu, nemirnemu spanju in podobnim težavam. Pri vseh lekarnarjih.

TRINERJEV ELIKSIR GRENKEGA VINA

Joseph Triner Company, Chicago

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	$6.00	Za Cicero in Chicago je	$7.50
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50
Za Evrope je		$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval zam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo zniževati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) .....Čl. društva št.....

3) .....Čl. društva št.....

4) .....Čl. društva št.....

5) .....Čl. društva št.....

Mesto .....Država .....

Nov naročnik .....Star naročnik.....